

5.2 Meriter som tränare

”Om jag ska anställa en tränare i ledande ställning vill jag ha dokumenterad utbildning och bevisligen uppnådda resultat.” (simledare)

Citat ovan visar att tränarnas tidigare meriter inte är att förringa. Att det just kanske är tidigare meriter som kan komma vara avgörande vid framtida anställning pekar nedan citat på.

”... har en tränare någonstans lyckats visa på kontinuerliga resultat tappar tidigare bakgrund nästan helt betydelse (gäller även utbildning).” (simledare)

Att påvisa en dokumentation där resultat levererats över tid är kanske mer intressant för en arbetsgivare än ett fåtal toppar. Citatet ovan tyder uteslutande på att det är tidigare resultat som är avgörande och att annan bakgrund saknar betydelse. Nedan citat är något mer nyanserat och visar mer på att tidigare resultat kan vara av avgörande vikt och stärka tränarens attraktionskraft men även att den totala kompetensen är det som är av intresse, oavsett var den förskaffats.

”Från ett föreningsperspektiv så vill vi rekrytera tränare med högsta möjliga kompetens oavsett var den har förvärvats. Om en akademisk utbildning leder till högre kompetens och kan betraktas som säkrare än annan ”on the job training” så är det positivt. Men till slut är det ändå som för andra jobb. Det är tidigare referenser och goda resultat som gör tränaren mer attraktiv.” (simledare)

5.3 Arbetslivserfarenhet

Något som nämns av de flesta är vikten av arbetslivserfarenhet. Det verkar vara ett genomgående krav på den framtida tränaren.

”Jag tror att förväntningarna komma vara som nu, det är viktigare med stort engagemang och arbetslivserfarenhet än utbildning.” (simledare)

Nedan citat pekar också på att även annan arbetslivserfarenhet än just specifik träning kommer ha betydelse.

”Kravet på arbetslivserfarenhet kommer att vara meriterande och då inte bara inom sitt tränarledarområde utan andra områden som ingår i föreningsverksamhet. Det kan vara ekonomi, marknadsförning, arrangemang, hälso- sjukvård ...” (simledare)

Kravbilden på den framtida tränaren verkar vara att ett tidigare arbete är meriterande. Utbildning behöver alla gånger inte vara det avgörande. Istället kan det som nedan citat belyser handla om kombinationen av en rad faktorer som avgör intresset för tränaren eller inte och där möjligen just arbetslivserfarenhet är ett extra plus.

”Utbildningsnivå på tränare är för oss inte den viktigaste faktorn. Men naturligtvis är tränar- och ledarutbildningar i allmänhet meriterande. Andra delar är att vara en god administratör och ekonomiskt sinnad. De här kombinationerna av kompetens verkar av

någon anledning inte vara lätta att hitta och balansen av dom är alltid ojämn. Arbetslivserfarenhet är något som ligger på plussidan och då gärna inom någon som är förknippat med simidrott eller direkt tränar- och ledaruppgifter.” (simledare)

Att de som skall arbeta som tränare har en adekvat utbildning har redovisats tidigare. Men vikten av att kunna omsätta teoretisk utbildning i det praktiska betonas i nedan citat. I det sammanhanget framstår antingen praktik eller tidigare arbetslivserfarenhet som en betydelsefull faktor.

”Personligen tror jag att man måste i utbildningen/utbildningsplanen koppla mer praktik och genomförande av olika projekt mm då det är ute på fältet man sedan lär sig genom att omsätta teorier och bygger på sina kunskaper mm, alltså arbetslivserfarenheten kommer att vara mycket viktigt framöver.” (simledare)

Ett citat menar dock att arbetslivserfarenhet inte enbart är av godo utan en ”ny” tränare kan vara mer gynnsamt både ur ett engagemangs som ekonomiskt perspektiv.

”Vi vill naturligtvis att tränarna skall ha så bra utbildning som möjligt och att dom har varit med ett tag. Får vi välja mellan två tränare som har lika bra utbildning skulle vi nog välja den yngre för den är förhoppningsvis hungrigare och billigare.” (fotbollsledare)

5.4 Egen idrottsfarenhet

”Den optimala tränaren för vår del är den som själv tränat friidrott i runt 20 år med elitsatsning i flera av de åren och som därefter utbildat sig samtliga de steg som Svenska Friidrottsförbundet tillhandahåller med fortbildningar varje år.” (friidrottsledare)

En egen idrottslig erfarenhet är kanske det viktigaste kravet på en tränare. Att själv ha tävlat på elitnivå och därigenom förskaffat sig den praktiska kunskapen och därefter förskaffat teoretisk kunskap via stegutbildningar skulle enligt ovan citat utgöra den optimala tränaren.

5.5 Personlighet

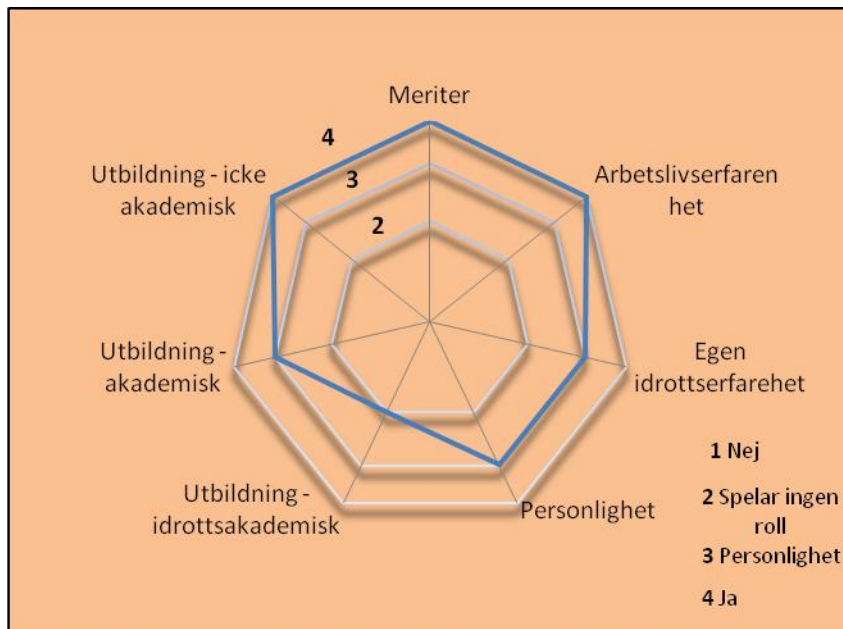
Tränarens personlighet, engagemang och lämplighet är kanske dock det som många gånger i slutändan styr valet av tränare. Framförallt om allt annat är lika. En faktor som ofta framhävs är det engagemang tränaren innehar. Nedan citat pekar på personlighetens betydelse.

”... personligheten är viktigare än både utbildningsnivån och arbetslivserfarenheten” (simledare)

5.6 Sammanfattande kommentar

I nedan tabell har vi försökt göra en sammanfattning av de svar vi fått in och som redovisats under tidigare avsnitt i kapitlet och som skall ge svar på frågeställningen;

- Vilken kravbild kommer svenska idrottsföreningar i framtiden att ha på anställda tränare avseende utbildningsnivå och professionsgrad?

Figur 6. En schematisk polär över föreningarnas kravbild på framtidens anställda tränare.

Den fråga som gick ut till idrottsföreningarna (personalansvarig) var följande:

- Hur tror Du/Ni förväntningarna kommer att se ut de närmsta 10 åren på anställda tränare, avseende utbildningsnivå respektive arbetslivserfarenhet?

Frågan var således relativt öppen för att ge möjlighet till fria svar och för att undvika att styra in de som svarade på något specifikt spår. Vi valde sedan att belysa de svars-kategorier som framkommit, med kommentarer och exemplifiera med citat. Redovisningen, såväl under varje kategori som i detta avsnitt, bygger på våra subjektiva tolkningar av svaren. I tabellen ovan har vi utifrån vår tolkning valt att redovisa om huruvida stort det framtida kravet inom varje kategori anses vara.

Det verkar inte generellt som det kommer vara ett framtidskrav om utbildningen är idrottsakademisk eller inte. Däremot kan det anses som önskvärt om tränare har en akademisk utbildning. En specifik ickeakademisk idrottsutbildning verkar dock generellt vara ett framtidskrav.

Avseende meriter så är det önskvärt, men inte definitivt. Däremot verkar arbetslivserfarenhet vara ett framtida krav. Eller som någon uttrycker det, att tränaren åtminstone har praktisk erfarenhet och kunskap, antingen via utbildning eller via tidigare arbeten.

Vår slutsats utifrån ovan tyder på att kravbilderna på den framtida tränaren kommer vara en postgymnasial utbildning, gärna akademisk men nödvändigtvis inte idrottsakademisk, att tränaren gått förbundets specialutbildningar, har arbetslivserfarenhet samt gärna ”levererat” resultat över tid.

6. Diskussion

Det huvudsakliga syftet med föreliggande rapport var att undersöka vilken bakgrund tränare i svenska idrottsföreningar förväntas ha i framtiden. En utgångspunkt för arbetet var att utbudet av idrottsutbildningar och framförallt akademiska ökat de sista 10-15 åren. Vår nulägesbeskrivning av idrottsliga utbildningar visade att 15 universitet/högskolor erbjuder någon form av idrottsakademisk utbildning som är minst ett år eller längre. Totalt finns det i landet 57 akademiska utbildningar av idrottslig karaktär. En uppskattning att varje utbildning skulle rymma ca 20 studenter gör att runt 1140 studenter varje år går på idrottsakademiska utbildningar. Till det tillkommer alla de icke-akademiska idrottsutbildningar som finns i landet. 11 folkhögskolor erbjuder 23 utbildningar som är 1 år eller längre. Utöver detta finns alla idrottsutbildningar som är mindre än 1 år.

Utifrån en ökad tillgång på idrottsutbildade personer är frågan dels om efterfrågan ökar, men även vilken typ av krav och förväntningar som kommer att finnas på framtida anställda tränare inom svenska idrottsföreningar.

För att kunna ge ett adekvat svar på ovan blev en av frågeställningarna att utreda vilken inriktning avseende verksamhet och syfte framtidens svenska idrottsföreningar kommer att ha. I kapitel 4 görs en gedigen analys av den svenska idrottsföreningen, såväl dess roll i samhället som dess utveckling. Analysen innefattade en djupdykning framförallt kring framtida förenings associationsformer och finansiering. En viktig begreppsanalys görs också av vad som är profession eller inte samt vad som skiljer en anställd och en ideell.

Den definition vi valde för en profession innehåller följande tre komponenter, ett yrke, en formaliserad kunskap och en tillämpning av kunskap. Utifrån denna definition skall en professionell tränare vara yrkesverksam, ha en dokumenterad formell utbildning och praktiskt tillämpa denna utbildning i sitt tränarskap.

Vad gäller skillnaden mellan anställd och ideell utgick vi från den ekonomiska aspekten. En person som tjänar mer än ett halvt basbelopp under ett år skall ses som en arbetstagare och är således anställd. I nedan matris tydliggörs de fyra formerna för arbetstagare och ideell respektive professionell och icke professionell.

	Profession	Icke-profession
Arbetstagare/ Uppdragstagare	A	B
Volontär/Ideell	C	D

Figur 7. Matrisen åskådliggör relationen mellan de olika arbetsrelaterade rollerna och graden av profession.

I ruta A har såväl kraven på profession som arbetstagare uppnåtts. Det kan inom idrotten vara en utbildad tränare som har en anställning där han eller hon tjänar mer än ett halvt basbelopp och i sin tjänst övervägande arbetar med tränarskap. I ruta B kan samma anställning råda som i föregående exempel men profession, enligt ovan definition saknas. Får en tränare med profession å andrasidan en ersättning som understiger ett halvt basbelopp hamnar denna i kategori C och slutligen en tränare som saknar profession och dessutom understiger gränsen för att vara arbetstagare hamnar i kategori D.

Utifrån den analys som görs i kapitel 4 tyder mycket på att framtida idrottsföreningen kommer fortsätta vara av ideell karaktär och bygga på ideella krafter. Visserligen kommer rådanden och framtida samhällsförändringar spegla sig i idrottsföreningarnas inre verksamhet. Nya behov kommer att innebära ökade krav på professionalisering och specialisering. Men att tro att en folkrörelse som vuxit fram och byggt på idealitet skall förändras nämnvärt under den närmsta tioårsperioden är inte rimligt.

I kapitel 5 redovisas resultaten av den öppna frågan som via e-post skickades ut till föreningar inom de fyra idrotterna, fotboll, basket, friidrott och simning. Frågan som ställdes till personalansvarig eller motsvarande var hur de tror förväntningarna kommer att se ut de närmsta tio åren på anställda tränare, avseende utbildningsnivå respektive arbetslivserfarenhet. Det som generellt ansågs betydelsefullt var att tränarna innehar arbetslivserfarenhet eller någon form av praktisk kunskap via utbildningar, förslagsvis förbundets specialutbildningar. I samband med tidigare erfarenhet var det också ett klart plus om tränaren tidigare uppnått resultat, gärna över tid. Möjligheterna för det sistnämnda ökar förstås med mer arbetslivserfarenhet. Då det gäller utbildning verkar det framtida kravet vara en postgymnasial utbildning, gärna akademisk men nödvändigtvis inte idrottsakademisk. Det senare är ju särskilt intressant med tanke på det utbud av idrottsakademiska utbildningar som vi tidigare redogjort för. Är det i föreningarna okänt att det finns en stor möjlighet att utbilda sig idrottsakademiskt?

I nedan matris görs ett försök utifrån syftet med detta arbete och svaren på frågeställningarna att peka på hur det kan komma se ut i svenska idrottsföreningar inom en tioårsperiod.

	Profession	Icke-profession
Arbetstagare/ Uppdragstagare	A+	B-
Volontär/Ideell	C+	D?

← ← ← ← ← ←

Figur 8. +/- anger en hypotiserad ökning respektive minskning inom respektive ruta.

A: Även om få verkar tro att det framtida kravet på tränare i idrottsföreningar kommer att innefatta en idrottsakademisk utbildning verkar det finnas en tro på att någon form av postgymnasial utbildning tillsammans med förbundets specialutbildningar kommer att utgöra ett krav. Därför kommer denna kategori med stor sannolikhet att öka. Vidare är det

också troligt att genom fler examinerade idrottsakademiker kommer tränare med den bakgrunden förmodligen också att öka.

B: Med tanke på den beskrivning som gjorts dels av den framtida idrottsföreningen som de krav som förmodligen kommer ställas på framtida tränare är det inte rimligt att tro att arbetstagare utan profession kommer att öka.

C: Eftersom en tendens verkar vara ett behov av mer kompetens, ökat djup och specialisering kommer det inom svenska idrottsföreningar krävas att denna kategori ökar. Det kommer vara fler med högre specialistkompetens som kommer arbeta som volontärer utan eller med ringa ersättning (d.v.s. under halva basbelopp). Ett specifikt exempel kan vara idrottsläraren med en specialutbildning inom förbundet som leder ett ungdomslag mer eller mindre ideellt. Eller ett exempel som har mindre med tränarskapet att göra, kassören som är utbildad ekonom.

D: Frågan är huruvida frivilliga utan profession kommer att öka, minska eller vara oförändrat. Visserligen kommer säkerligen utbudet av frivilliga för olika uppdrag finnas, men frågan är hur efterfrågan kommer att vara. Att det kommer att finnas ett behov av frivilliga till ospecificerade/okvalificerade uppdrag råder det nog ingen tvekan om, men frågan är om kategorin kommer att öka.

Slutligen, pilarna i matrisen ovan pekar på att det kommer krävas fler personer med profession i idrottsföreningarna, oavsett om de är arbetstagare eller volontärer.

Bilaga 1 E-post till föreningsrepresentanter

Ämne: Till ansvarig för utbildning och/eller personalfrågor

Hej,

Vill Du som mottager detta mail vänligen vidarebefordra det till ansvarig för personal, såväl anställda som ideella i Er organisation. T.ex. utbildningsansvarig, personalansvarig, sportchef eller motsvarande.

Vi är en projektgrupp vid Gymnastik och Idrottshögskolan i Stockholm med uppgift att prognostisera den framtida arbetsmarknaden för idrottsligt utbildade akademiker. Du/Ni ingår i ett urval av föreningar, förbund och skolor vars bidrag anses vara av stort värde för vårt projekt.

Denna fråga ställs till ett antal strategiskt utvalda föreningar inom fyra idrotter, friidrott, fotboll, simning och basket. Era uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt.

Hur tror Du/Ni förväntningarna kommer att se ut de närmsta 10 åren på anställda tränare, avseende utbildningsnivå respektive arbetslivserfarenhet?

Vi ber er svara så fort som möjligt men senast 14 maj med vändande mail.

Stort tack för Er medverkan.

Bästa hälsningar,

Henrik Forsberg
Projektledare

Bilaga 2 Uppföljande e-post till föreningsrepresentanter

Ämne: **Påminnelse - Till ansvarig för utbildning och/eller personalfrågor**

Hej,

Vill Du som mottager detta mail vänligen vidarebefordra det till ansvarig för personal, såväl anställda som ideella i Er organisation. T.ex. utbildningsansvarig, personalansvarig, sportchef eller motsvarande.

För lite mer än en vecka sedan skickades detta mail till ett antal strategiskt utvalda föreningar inom fyra idrotter, friidrott, fotboll, simning och basket.

Vi är en projektgrupp vid Gymnastik och Idrottshögskolan i Stockholm med uppgift att prognostisera den framtida arbetsmarknaden för idrottsligt utbildade akademiker. Du/Ni ingår i ett urval av föreningar, förbund och skolor vars bidrag anses vara av stort värde för vårt projekt.

Era uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt.

Hur tror Du/Ni förväntningarna kommer att se ut de närmsta 10 åren på anställda tränare, avseende utbildningsnivå respektive arbetslivserfarenhet?

Vi ber er svara så fort som möjligt men senast fredag 14 maj med vändande mail.

Stort tack för Er medverkan.

Bästa hälsningar,

Henrik Forsberg
Simning
Projektledare

Simon Rasmussen
Friidrott

Jonny Ishak
Basket

Ali Amini
Fotboll